

Rezime izvještaja guvernera – maj 2021.

U Izvještaju guvernera za maj 2021. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2021. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u maju realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2021. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, BDP Crne Gore u 2020. godini iznosi 4.193,2 miliona eura, ili realno 15,2% manje u odnosu na 2019. godinu. U prvom kvartalu 2021. godine, prema preliminarnim podacima Monstata, ostvaren je realni pad od 6,4% u odnosu na prvi kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u maju 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,3%, a u odnosu na maj prethodne godine za 2,4%.

Industrijska proizvodnja je u prvih pet mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 13,4%. Rast proizvodnje je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 49%, dok je u sektorima prerađivačke industrije i vađenja ruda i kamena zabilježen pad od 3,1% i 21,9% respektivno.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih pet mjeseci 2021. godine iznosio je 104.437 što je za 13,9% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 272.419 noćenja, što je za 37,4% više nego u istom periodu 2020. godine.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prva tri mjeseca 2021. godine u odnosu na isti period 2020. godine bilježi značajan pad u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 51,3%, drumskom za 59% i prevozu putnika na aerodromima za 71,2%.

U šumarstvu je u prvih pet mjeseci 2021. godine, proizvedeno ukupno 10.120 m³ šumskih sortimenata, što je za 87% niže nego u istom periodu 2020. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prva tri mjeseca 2021. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 0,8% i pad efektivnih časova rada od 1,3% u odnosu na isti period 2020. godine.

Prosječan broj zaposlenih u maju 2021. godine iznosio je 151,252 lica, što je za 1,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 16,4% u odnosu na maj 2020. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u maju 2021. godine iznosio 56.385 što predstavlja pad od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, a rast u odnosu na maj 2020. godine od 33,6%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 05. 2021. godine, bio je 50.980 od kojih je 15.403 ili 30,2% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je manji za 0,6%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2020. godine rast iznosio 4,4%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju maja 2021. godine iznosio 786,5 miliona eura, i bio je manji za 1,3% na mjesečnom nivou, dok je na godišnjem nivou bio veći za 25,9%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 05. 2021. godine (15.403) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.609 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 88.627.021,08 eura što čini 11,3% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 13.794 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 697.896.656,15 eura što čini 88,7% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 05. 2021. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 23,7% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 45,5% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju maja 2021. iznosila je 4,75 mlrd. eura, što predstavlja rast na godišnjem nivou za 239,7 miliona eura, ili 5,3%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju maja 2021. godine iznosili 3.322,1 milion eura i ostvarili su rast od 0,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na maj prethodne godine ostvarili rast od 8%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 75,7% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u maju 2021. godine iznosili su 3.595,2 miliona eura, i zabilježili su mjesečni rast od 3,2%, dok u odnosu na maj 2020. godine bilježe rast od 9%.

Ukupan kapital banaka na kraju maja 2021. godine iznosio je 606,2 miliona eura, i veći je u odnosu na prethodni mjesec za 0,9%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine niži za 0,2%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju maja 2021. godine iznosili su 179 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 5%, dok u odnosu na maj 2020. godine bilježe rast od 11,5%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju maja 2021. godine iznosili su 183,8 miliona eura i činili su 5,5% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 1,1%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 13,4%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju maja 2021. godine iznosila je 5,79%, i bila je za 0,02 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj maja 2020. godine zabilježila pad od 0,15 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u maju 2021. godine iznosila je 5,25%, što predstavlja pad od 0,66 p.p. na mjesečnom nivou i rast od 0,48 p.p. u odnosu na maj 2020. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,38% na kraju maja 2021. godine i bila je za 0,02 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj maja prethodne godine bila niža za 0,03 p.p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 185 miliona eura na kraju maja 2021. godine, i bilježi rast od 339.439 eura ili 0,2% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 5,7 miliona eura ili 3,2%. Tokom maja 2021. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 52,9%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 47,1%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 39,7 miliona eura za prvih pet mjeseci 2021. godine. U njoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,4%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,6%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom pet mjeseci 2021. godine iznosio 20,9 miliona eura, a isti je ostvaren kroz 800 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći 2,2 puta. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 05. 2021. godine iznosila je 3.224,3 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 1,3%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 4,5%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju maja 2021. godine bila 11.581,30 indeksnih poena, bilježi rast od 5,2% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je na godišnjem nivou zabilježio rast od 13,1%. Indeks MNSE10 iznosio je 805,51 indeksni poen i bilježi rast od 6,9% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok u odnosu na maj prethodne godine bilježi rast od 13,4%.

Izvorni prihodi budžeta za prvih pet mjeseci 2021. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija i socijalnog staranja, iznosili su 628,6 miliona eura i bili su neznatno niži od planiranih, dok su u odnosu na uporedni period prethodne godine bili viši za 2,1%. Budžetski rashodi iznosili su 792,3 miliona eura i bili su viši za 1,2% u poređenju sa periodom januar-maj 2020. godine, a u poređenju sa planiranim niži za 9,3%. Budžetski deficit iznosio je 163,7 miliona eura ili 3,5% procijenjenog godišnjeg BDP-a.

Na kraju marta 2021. godine, državni dug (bruto) je iznosio 4.097,5 miliona eura ili 88,4% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 454,8 miliona eura ili 9,8% BDP-a, a na spoljni dug 3.642,7 miliona eura ili 78,6% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 77% BDP-a.

U maju su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Povodom sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, pripremljen je Prilog CBCG o realizovanim aktivnostima i usvojenoj regulativi u izvještajnom periodu od 1. maja 2020. do 1. maja 2021. godine. Realizovan je sastanak u okviru *TAIEX* ekspertske misije pod nazivom *Implementation of the General Data Protection Regulation*. Nastavljene su aktivnosti na realizaciji *IPA 2017* Višekorisičkog programa u oblasti 1.2 Statistika međunarodne trgovine uslugama (*1.2 ITSS*). Ostvareno je učešće na sastanku sa glavnom pregovaračicom za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji i šefovima radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. U okviru tehničke saradnje sa partnerskim centralnim bankama, realizovana je onlajn bilateralna saradnja sa Bundesbankom na temu *Necessary standards and manner for banking supervision of cash handlers*.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u maju.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.